

УДК 003.049:091.14:930.2(083.81)"16"

*Т. А. Добрянська,
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського*

**ПРОБЛЕМА ДАТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ
КИРИЛИЧНИХ КОДЕКСІВ XVII СТ.
З КОЛЕКЦІЇ ЦЕРКОВНО-АРХЕОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ
ПРИ КИЇВСЬКІЙ ДУХОВНІЙ АКАДЕМІЇ
В КАТАЛОЗІ О. ЛЕБЕДЕВА**

Уперше розглянуто проблему датування українських кириличних кодексів XVII ст., репрезентовану в археографічному каталозі колекції ЦАМ КДА О. Лебедева. Об'єктом дослідження обрано кодекси, які не мають точно датованих кодикологічних записів і в описах каталогу подані із хронологічно звуженою «непрямою» датою написання. Критично переглянуто описи кодексів за сучасними даними археографії, кодикології, палеографії, філігранології.

Ключові слова: О. Лебедев, археографічний каталог, українські кириличні кодекси XVII ст., рукопис, дата написання, філігрань.

Проблема датування українських кириличних рукописних кодексів XVII ст. є актуальною для української археографії, кодикології, палеографії та інших історичних та філологічних дисциплін. Встановлення на сучасних наукових засадах часу написання українських писемних джерел сприяє також глибшому вивченню історико-культурного та наукового розвитку України XVII ст.

Археографічні описи каталогу О. Лебедева «Рукописи Церковно-археологического музея Императорской Киевской духовной академии» (1916) [1], який є продовженням каталогу М. Петрова (1875–1879) [2], також потребують критичного наукового дослідження й описування, на чому наголошує Л. Гнатенко у статті «До проблеми датування кириличних кодексів XIV–XVI ст. з колекції Церковно-археологічного музею при Київській духовній академії в каталозі О. Лебедева» [3]. Сучасне наукове опрацювання отримали лише слов'янські кириличні рукописні книги XIV–XVI ст. Церковно-археологічного музею при Київській

духовній академії (далі – ЦАМ КДА) у процесі укладання Л. Гнатенко та О. Івановою хронологічних каталогів за фондами Інституту рукопису НБУВ (2003 р., 2004 р., 2010 р.) [4; 5; 6].

Спробуємо розв'язання цієї проблеми здійснити стосовно недатованих українських кириличних кодексів XVII ст. з колекції ЦАМ КДА, яка зберігається в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (ф. 301). Основна увага приділена рукописним книгам, які не мають точно датованих кодикологічних записів і в описах каталогу О. Лебедева подані з хронологічно звуженою «непрямою» датою написання. Поза нашими студіями залишені кодекси, подані О. Лебедевим у межах століття (століть). При критичному перегляді описів кодексів нами були використані здобутки філігранологічної науки XIX–XX ст. – альбоми М. Лихачова (1899; упорядковано В. Загребіним 1982) [7], К. Тромоніна (1844) [8], І. Каманіна, О. Вітвіцької (1923) [9], Е. Хівуда (Heawood 1950) [10], О. Гераклітова (1963) [11], Т. Діанової, Л. Костюхіної (1980) [12], Т. Діанової (1996, 1998) [13; 14], Е. Лауцявічюса (1967) [15] (далі посилання на альбоми зроблено тільки за прізвищами укладачів).

О. Лебедев при встановленні хронологічно звуженої «непрямої» дати написання кириличних рукописів, зокрема, українських XVII ст., спирався на водяні знаки датованих рукописів, переважно подані в філігранологічних альбомах XIX ст. К. Тромоніна (1844) [8] та М. Лихачова (1891, 1899) [7; 16], а також на кодикологічні записи рукопису, які могли сприяти більш точному його датуванню. Якщо таких даних не було, археографом подавалася дата в межах століття.

У каталозі О. Лебедевим указана хронологічно звужена «непряма» дата написання для таких українських кодексів XVII ст., як Ірмологіони, нотовані (№ 86 – 40-ві рр.; № 87 – 80-ті рр.; № 88 – 80–90-ті рр.; № 89, № 90 – 90-ті рр.; № 91 – 40-ві рр. XVII ст.; з більш широким датуванням № 96 – 1697–1710-ті рр.) та Збірник проповідей, приписуваних Варлааму Ясинському (№ 226 – 1690-ті рр.). Два кодекси вченим були датовані кінцем XVI ст. Це Книга Діонісія Ареопігита (№ 215 – 1580-ті рр.) та Устав церковний (№ 195–1590–1600 рр.). Датування цих кодексів XVII ст. було здійснено Л. Гнатенко та О. Івановою при підготовці каталогу XVI ст. [6].

№ 86Л. Ірмологіон, нотований. 1640–1803 рр. (тут і далі після шифру назва кодексу та датування подається за каталогом О. Лебедева) [1, с. 36– 37].

До ЦАМ КДА кодекс надійшов у червні 1884 р. від Д. Сікорського, священника с. Заячковки Уманського повіту; в «Известиях Церковно-археологического Общества при Киевской духовной Академии» (далі – «Изв. ЦАО») вказано, що це – нотний ірмолой на 255 арк.; з 1-го до 46-й арк. писані в 1803 р, інша частина може бути віднесена до XVII ст. [17, с. 604]. При широкому датуванні рукопису О. Лебедевим – 1640–1803 рр. – подано таку інформацію: «на нових аркушах герб Ярославля, букви МВСЯ (у Лихачова немає), в старих – Лихачев, Бумага № 579. Перші аркуші рукопису 1803 р.». Ю. Ясиновський у ґрунтовній праці «Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть: Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження» (1996) датує кодекс серединою XVIII ст. В описові кодексу вченим тільки вказано, що на аркушах рукопису наявний водяний знак *вершник на коні зі списом під короною* [18, с. 403, № 796], але не подано посилання на філігранологічний альбом, в якому ним було знайдено відповідний водяний знак. Такої філіграні в кодексі нами не виявлено, ймовірно, вченим розглядався водяний знак *агнець великодній*, який представлений на всіх аркушах (арк. 51–252) рукописної частини XVII ст. і схожий (далі – сх.) до знака з альбому Лауцявичюса під № 582 (1636 р.). У кодексі наявні й пізніші за часом філіграні: 1) *вершник* (арк. 7–8) – сх. Лауцявичюс № 3542 (1796 р.); 2) *герб Ярославля = МВСЯ* (арк. 27–28) – сх. Тромонин № 959 (1801 р.); 3) літери РФ у рамці (арк. 253, 255) – подібні (далі – под.) Тромонин № 1035 (1753 р.); 4) *літери АГ у рамці* (арк. 254) – сх. Тромонин № 1080 (1732 р.). Проведені філігранологічне та кодикологічне дослідження показали, що кодекс є конволютом (30–40-х рр. XVII ст., середини XVIII ст. та 1803 р.), який був складений в грудні 1803 р. ієреєм Миколаєм Миколайовичем, настоятелем Свято-Димитріївської церкви с. Несторовки (запис на арк. 2). Ним було зроблено титульний аркуш та написано перші 50 аркушів, якими було відновлено неповно збережений текст Ірмологіона XVII ст.

№ 87Л. Ірмологіон, нотований. 1680-х рр. [1, с. 37]. До ЦАМ КДА кодекс надійшов у березні 1890 р. від П. Лебединцева, кафедрального протоієрея Києво-Софійського собору; в «Изв. ЦАО» час написання рукопису подано як початок XVIII ст. [19, с. 159]. О. Лебедевим датування кодексу 80-ми роками XVII ст. проведено за філігранню *голова блазня з п'ятьма бубонцями*, Лихачов, Бумага: № 502 = на папері з цим знаком у 1684–1686 рр.

була написана книга № 68 з Архіву Міністерства юстиції. Ю. Ясиновський датує Ірмологіон 1696 р. за датою написання художником мініатюри із зображенням царя Давида з Псалтирем (арк. 3 зв.) [18, с. 245, № 320]. О. Лебедєв теж указував на наявність мініатюри з датою, але не вважав її часом написання рукопису. Ним була вказана і наявна на арк. 52 зв. вписана мініатюра із зображенням Іоанна Дамаскіна з датою 1755 р. У кодексі нами були ідентифіковані такі філіграні: 1) *герб Амстердама* (арк. 2) – сх. Дианова 1998 № 35 (1692 р.); 2) *лев // VC* (арк. 39) – сх. Гераклітова № 306 (1697 р.); 3) *голова блазня з п'ятьма бубонцями* (арк. 40, 46) – под. Гераклітов № 1316 (1704 р.). Вірогідно, рукопис був писаний на початку 90-х років XVII ст. (до 1696 р., коли на арк. 3 зв. була написана мініатюра).

№ 88Л. Ірмологіон, нотований. 1680–1690 рр. [1, с. 37–38]. До ЦАМ КДА кодекс надійшов у 1905 р. від протоієрея М. Брайловського, настоятеля Києво-Печерської Феодосійської церкви; в «Отч. ЦИАО» вказано, що Ірмологіон писаний на лінійних нотах наприкінці XVII – на початку XVIII ст. [20]. О. Лебедєвим для підтвердження датування вказується філігрань *герб Амстердама* по типу Лихачева, Бумага, 496 = Wibiral 10 m, 500 = Тромонін 545 (рукопису 1681 р.) та *вершник*, але без посилання на довідник. Ю. Ясиновський датує кодекс кінцем XVII ст. за водяними знаками *герб Амстердама* та *аламода*, але також не робить посилання на філігранологічні альбоми [18, с. 222, № 261]. У рукопису нами встановлено чотири філіграні: *герб Амстердама*, двох типів: 1) арк. 26–27 – сх. Дианова, Костюхина № 175 (1698 р.), 2) арк. 234 – 235 – сх. Дианова 1998, № 242 (1678 р.), 3) *аламода* (арк. 385/390) – сх. Лауцявичюс № 69 (1701 р.), 4) *герб (?)* (арк. 395–396) – сх. Лауцявичюс № 1229 (1690 р.), які підтверджують датування Ю. Ясиновського.

№ 89Л. Ірмологіон, нотований. 1690-х рр. [1, с. 38]. До ЦАМ КДА кодекс надійшов у грудні 1882 р. від Л. Мацієвича, вчителя Кишинівської духовної семінарії; в «Изв. ЦАО» часом його написання вказано кінець XVII ст. [21]. О. Лебедєвим було проведено датування рукопису 90-ми роками XVII ст. за філігранню в альбомі Лихачова, Бумага, 684 = Тромонін № 1354 (з книги, надрукованої в 1697 р.). Ю. Ясиновський ідентифікував у рукописові дві філіграні за альбомом Лауцявичюса: 1) *аламода* № 66-68 (1677–1690 рр.), 2) знак (?), поданий у розділі «Різне», № 4254 (1694 р.), але вважає, що за почерком пам'ятка створена ближче до XVIII ст. і тому її можна датувати

кінцем XVII – початком XVIII ст. [18, с. 253, № 350] За нашими спостереженнями, водяний знак *аламода* (арк. 27–28) більш схожий до рисунка в альбомі Лауцявичюса під № 24 (1687 р.), а друга, встановлена Ю. Ясиновським, філігрань (арк. 40–41) відповідає № 4254 (1694 р.), тому датою написання рукопису є скоріше кінець 80-х – 90-ті роки XVII ст.

№ 90Л. Ірмологіон, нотований. 1690-х рр. [1, с. 38–39]. До ЦАМ КДА кодекс надійшов у листопаді 1882 р. від І. Мироновича, священника с. Яблонова Київської губернії; в «Изв. ЦАО» вказано, що рукопис XVII ст., із посиланням на записи 1700 і 1732 рр. [21, с. 174]. О. Лебедев указує в описові, що філігрань нагадує № 26 (зверху, особливо букви) у Лаптева (1536 р.) [22]. Ю. Ясиновський за філігранню *аламода* датував пам'ятку останньою чвертю XVII ст., але не подав посилання на філігранологічний альбом [18, с. 193, № 196]. У рукопису наявні філіграні: 1) *перев'язь на гербовому щиті* (арк. 68–69) – сх. Дианова, Костюхина № 1051 (1643 р.), 2) *аламода* (арк. 108–109) – под. Лауцявичюс № 1 (1668 р.). На нашу думку, кодекс писаний в середині XVII ст.

№ 91Л. Ірмологіон, нотований. 1640 рр. [1, с. 39]. До ЦАМ КДА кодекс надійшов у 1905 р. від протоієрея І. Ольшевського; в «Отч. ЦИАО» кодекс подано під датою XVIII ст. [20, с. 8]. Датуючи кодекс 40-ми роками XVII ст., О. Лебедев в описі тільки вказав, що в рукописі наявна філігрань *великий глечик з однією ручкою, з прикрасами на кришці, лілеєю й півмісяцем* і що в альбомі Лихачова такого рисунка немає. Ю. Ясиновський встановлює філігрань за альбом Гераклітова № 645–646 (1628–1630 рр.) і датує кодекс другою чвертю XVII ст. [18, с. 108, № 19]. За нашими спостереженнями, водяний знак (арк. 226–227) більш схожий до рисунка в цьому альбомі під № 716 (1644 р.); на підставі цього ми приєднуємося до датування, поданого О. Лебедевим.

№ 96Л. Ірмологіон, нотований. 1697–1710-х рр. [1, с. 41]. До ЦАМ КДА кодекс надійшов у 1904 р. від С. Ковальського, священника с. Великі Прицьки Київського повіту; в «Отч. ЦИАО» подані відомості про те, що кодекс написано між 1697 і 1710 рр. [23, с. 14]. Це датування подає в каталозі й О. Лебедев і вказує такі філіграні: *великий двоголовий орел* по типу Лихачова, Бумага, 445 = Hausmann, № 46 і *вершник з мечем*. Ю. Ясиновський датував Ірмологіон кінцем XVII – початком XVIII ст., проте в описові ще зазначив філіграні, на які не вказав О. Лебедев, – *поштар та мальтійський хрест під короною*, але без посилання на філігра-

нологічний альбом [18, 253–254, № 351]. Нами встановлені за філігранологічними альбомами водяні знаки, вказані у згаданих дослідників: 1) *орел двоголовий* (арк. 17/20) – сх. Дианова, Костюхина № 1038 (1671 р.), 2) *поштар* (арк. 62–63) – сх. Лауцявичюс № 2785 (1728 р.), 3) *хрест* (арк. 94–95) – сх. Лауцявичюс № 1767 (1741 р.), проте на аркушах останньої третини кодексу наявна ще філігрань, яку досі не вдалося ідентифікувати. Спираючись на досліджені водяні знаки, кодекс можна датувати кінцем XVII – другою чвертю XVIII ст.

№ 195Л. Устав церковний. 1590–1600-х рр. [1, с. 76–77]. До ЦАМ КДА кодекс надійшов у 1901 р. від Воронежського історико-археологічного церковного комітету [24, с. 8]. О. Лебедевим датовано за філігранню *сокира* – Лихачев, Бумага, 524 = Тромонин № 493 (1595 р.). Нами також виявлено водяний знак *сокира* (арк. 25), але більш схожий на Лауцявичюс № 1708 (1602 р.), а також філіграні: *лев* (арк. 225/228) – сх. Лауцявичюс № 2246 (1597 р.), *орел* (на пізніше вставленому в рукопис форзаци, арк. 1 а) – сх. Дианова, Костюхина № 1014 (1685–1686 рр.). Вони засвідчують, що рукопис написано наприкінці XVI – на початку XVII ст.

№ 215Л. Книга Діонісія Ареопагіта. 1580-х рр. [1, с. 81–82]. До ЦАМ КДА кодекс надійшов у лютому 1886 р. від Геронтія, ієромонаха Задонського монастиря; в «Изв. ЦАО» вказано, що рукопис XVII ст. [25, 149]. О. Лебедевим датовано рукопис 80-ми роками XVI ст. за філігранню – *ворота фортеці з літерою S*, Лихачов, Палеогр. знач. № 4180 = *ворота фортеці* (1585 р.). Нами визначено філіграні: 1) *ворота* (арк. 13, 105) – под. Гераклитов № 41 (1638 р.), 2) *голова блазня* (арк. 230, 252) – сх. Гераклитов № 1188 (1649 р.), 3) філігрань (?) (арк. 262) – сх. Гераклитов № 1505 (1644 р.), 4) *голова блазня = LD* (арк. 284–285 і форзаци нижньої кришки оправи) – тот. Дианова, Костюхина № 503 (1658 р.); також наявні філіграні на арк. 267 та 275, які погано проглядають й ідентифікації не піддаються.

Книга Діонісія Ареопагіта була популярною в східних слов'ян. Твори письменника через південнослов'янські переклади розповсюдилися ще в часи Київської Русі. Серед збережених списків, як зазначають С. Мількова та А. Смирнова, знайдено примірник, що належав митрополиту Київському і всієї Русі Кипріяну; також є припущення, що деякі списки побутували і в Новгороді. Але списки, які збереглися, датуються

XV або рубежем XV–XVI ст. [26, с. 149]. Досліджуваний нами кодекс є списком середини XVII ст.

№ 226Л. Збірник проповідей, що приписуються Варлааму Ясинському. 1690-х рр. [1, с. 86]. До ЦАМ КДА рукописний збірник проповідей другої половини XVII ст., виголошуваних переважно в Києві, із додаванням Синопису або келейного Літопису Св. Дмитрія Ростовського, писаний ним самим, надійшов у січні 1892 р. від члена-кореспондента І. Яковина, отриманий ним із с. Ярославець Глухівського повіту Чернігівської губернії [27, с. 647]. Перший дослідник Збірника М. Петров у своїй роботі також схиляється до думки, що це рукописний збірник XVII ст. Автор звертає увагу на те, що назви проповідей в творі вказують на місця їхнього виголошення у відповідні свята і дні пам'яті святих: Києво-Печерський монастир («Слово на день пам'яті преподобного Феодосія Печерського», «Слово на день успенія преподобнаго Феодосія Печерського», «Слово на день Успенія Пресвятої Богородиці»), Пустинно-Миколаївський монастир («Слово на день преставлення святителя и чудотворца Николая») і Києво-Межигірський Преображенський монастир (одне зі Слів на свято Преображення) в Києві, а також поза його межами – у Ніжинській Покровській церкві («Слово на Покров пресвятої Богородиці») і в Стародубі зі згадуванням імені полковника Михайла Миклашевського («Слово на собор св. архистратига Михаила»), де, очевидно, Печерський архимандрит бував згідно зі своїми обов'язками. Учений також припускав, що в 1697 р. Варлаам Ясинський, будучи в похилому віці, передав свої рукописні проповіді Дмитрію Ростовському для підготовки їх до друку, але цей задум так і не був реалізований [28, с. 93–105].

О. Лебедевим Збірник проповідей датовано 90-ми роками XVII ст. і вказано лише філігрань – Лихачев, Бумага, №683 = Тромонин № 1355 (з кни-ги, надрукованої в Києві у 1697 р.), *двоголовий орел*, № 682 = Тромонин, № 1245 (1694 р.). Проте в рукописі багато філіграней: 1) *аламода* (арк. 4) – сх. Лауцявичюс № 26 (1695 р.), 2) *орел двоголовий* (арк. 13/16) – сх. Лауцявичюс № 464 (1680 р.), 3) *аламода* (арк. 21/24) – сх. Дианова, Костюхина № 1257 (1682 р.), 4) *поштар* (арк. 41/44) – сх. Дианова, Костюхина № 116 (1693 р.), 5) *монограма* (арк. 48–49) – сх. Дианова, Костюхина № 91 (1692 р.), 6) *герб (?)* (арк. 58/61) – сх. Лауцявичюс 1363 (1691 р.), 7) *якір* (арк. 182/185) – сх. до Лауцявичюс № 1436 (1689 р.), 8) *лев* (арк. 398–399) – сх. Каманін, Вітвіцька № 551 (1683 р.). Спираю-

чись на проведенне дослідження філіграней та кодикологічний запис на арк. 194 про купівлю книги 29 вересня 1691 р., вважаємо, що збірник був укладений наприкінці 80-х або на початку 90-х років XVII ст., до часу внесення купчого запису.

Отже, проведений розгляд даної проблеми і критичний перегляд описів українських кириличних рукописних кодексів XVII ст. за сучасними науковими даними археографії, кодикології, палеографії та філігранології дали можливість уточнити час написання групи кодексів, поданих у каталозі О. Лебедева під хронологічно звуженими «непрямими» датами написання.

Список використаних джерел

1. Лебедев А. Рукописи Церковно-археологического музея Императорской Киевской духовной академии / Александр Лебедев. – Саратов, 1916. – Т. 1. – II, 472 с.
2. Петров Н. И. Описание рукописей Церковно-археологического музея при Киевской духовной академии / Николай Иванович Петров. – К., 1875–1879. – Вып. 1–3. – 683, CVII с.
3. Гнатенко Л. А. Проблема датування кириличних кодексів XIV–XVI ст. з колекції Церковно-археологічного музею при київській духовній академії в каталозі О. Лебедева // Рукописна та книжкова спадщина України. – Вип. 17. – К., 2013. – С. 370–379.
4. Гнатенко Л. А. Слов'янська кирилична рукописна книга XV ст. з фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: Каталог / Людмила Анатоліївна Гнатенко. – К.: НБУВ, 2003. – 193 с., 158 іл.
5. Гнатенко Л. А. Слов'янська кирилична рукописна книга XIV ст. з фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: Каталог. Кодиколого-орфографічне дослідження. Палеографічний альбом / Людмила Анатоліївна Гнатенко. – К.: НБУВ, 2007. – 265 с., 59 іл.
6. Иванова О. А. Слов'янська кирилична рукописна книга XVI ст. з фондів Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: наук. кат.: палеогр. альбом / О. А. Иванова, О. М. Гальченко, Л. А. Гнатенко. – К.: НБУВ, 2010. – 791 с.: іл.

7. Лихачев Н. П. Палеографическое значение бумажных водяных знаков / Николай Петрович Лихачев. – СПб., 1899. – Ч. 1–3 + добавки / систематизировал по сюжетам и сост. указатель В. М. Загребин. – Л., 1982. – 422 с.
8. Знаки писчей бумаги / собрал и издал Корнилий Я. Тромонин. – М., 1844. – 22, СXXXI с.
9. Каманін І., Вітвіцька О. Водяні знаки на папері українських документів XVI–XVII ст. (1566–1651). – К., 1923. – 144 с.
10. Heawood E. Watermarks mainly of the 17th. and 18th. Centuries / Edward Heawood. – Hilversum, 1950. (Monumenta chartae papyraceae historiam illustrantia; [Vol.] 1).
11. Гераклитов А. А. Филигранные XVII века на бумаге рукописных и печатных документов русского происхождения / Александр Александрович Гераклитов. [Послесл. и коммент. С. А. Клепикова]. – М.: Изд-во Акад. наук СССР, 1963. – 259 с.
12. Дианова Т. В. Водяные знаки рукописей России XVII в. По материалам отдела рукописей ГИМ / сост. Т. В. Дианова, Л. М. Костюхина. – М.: ГИМ, 1980. – 172 с.
13. Дианова Т. В. Филигранные XVII–XVIII вв. «Голова шута». Каталог / Т. В. Дианова. – М., 1996. – 166 с.: ил. (Тр. Гос. ист. музея. вып. 94).
14. Дианова Т. В. Филигранные XVII–XVIII вв. «Герб города Амстердама». Каталог / Т. В. Дианова. – М.: ГИМ, 1998. – 168 с.: ил.
15. Лауцявичюс Э. Бумага в Литве в XV–XVIII веках: атлас = Paper in Lithuania in XV–XVIII centuries: atlasas / Э. Лауцявичюс; – Вильнюс: Минтис, 1967. – 577 с.
16. Лихачев Н. П. Палеографическое значение бумажных водяных знаков / Николай Петрович Лихачев. – СПб., 1899. – Ч. 1–3 + прил. / систематизировал по сюжетам и сост. указатель В. М. Загребин. – Л., 1982. – 422 с.; Знаки писчей бумаги / собрал и издал Корнилий Я. Тромонин. – М., 1844. – 22, СXXXI с.
17. Известия Церковно-археологического Общества при Киевской духовной Академии за июнь 1884 года / сост. Н. Петров // Труды Киевской Духовной Академии. – К., 1884. – Т. 2. – С. 601–604.
18. Ясиновський Ю. Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть: Каталог і кодикологічно-палеографічне дослідження / Юрій Ясиновський. Ясиновський / ред.: Я. Ісаєвич, О. Цалай-Якименко. – Львів: Місіонер, 1996. – 623 с. – (Серія: Історія української музики).

19. Известия Церковно-археологического Общества при Киевской духовной Академии за март 1890 года / сост. Н. Петров // Труды Киевской Духовной Академии. – К., 1890. – Т. 3. – С. 156–160.
20. Отчет Церковно-исторического и Археологического общества при Киевской Духовной Академии за 1905 год. – К., 1906. – 30 с.
21. Известия Церковно-археологического Общества при Киевской духовной Академии за ноябрь 1882 год / сост. Н. Петров // Труды Киевской Духовной Академии. – К., 1883 – № 2. – С. 352–362.
22. Лаптев И. Опыт в старинной русской дипломатике или способ узнавать на бумаге время в которое писаны старинные рукописи. С приложением рисунков вологодского купца Ивана Лаптева. СПб., 1824. – 11 с., 28 вкл. л. рис.
23. Отчет Церковно-исторического и Археологического общества при Киевской Духовной Академии за 1904 год. – К., 1905. – 22 с.
24. Отчет Церковно-исторического и Археологического общества при Киевской Духовной Академии за 1901 год. – К., 1902. – 38 с.
25. Известия КДА за февраль 1886 года // Труды Киевской Духовной Академии. – К., 1886. – Т. 2. – С. 148–156.
26. Милькова С., Смирнова А. Ареопагитики в книжности Давней Руси и их читатели // Давняя Русь. Вопросы медиевистики. 2003. – № 4 (14). – С. 47–48.
27. Известия КДА за январь 1892 года // Труды Киевской духовной академии. – 1892. – № 4. – С. 671–676.
28. Петров Н. Новооткрытый киевский проповедник второй половины XVII века // Труды Киевской духовной академии. – 1892. – № 5. – С. 93–126.

Summary

In the article the author for the first time raises the issue of dating Ukrainian Cyrillic Codes of the XVIIth century, represented in the archaeographic catalog of CAM of KTA collection of O. Lebedev. She selected for the object of her research the codes which do not have exactly dated codicological records and are presented in the catalog descriptions with a chronologically diminished "indirect" date of writing. The article provides a critical review of the codes descriptions on the base of the modern archaeography, codicology, paleography and philigranology data.

Key words: O. Lebedev, archaeographic catalog, Ukrainian Cyrillic Codes of the XVIIth century, manuscript, date of writing, filigree.